

Høring av ny modell for Statnetts tariffer

Viser til Statnetts høring av forslag til ny modell for fastsettelse av tariffer i transmisjonsnettet. Dette høringssvaret er et felles høringssvar fra Mo Industripark sammen med Ferroglobe Mangan Norge, SMA Mineral og Elkem Rana. Vi takker for muligheten til å komme med innspill til Statnetts forslag.

Innledning

Mo Industripark er en av Norges største industriparker, med over 100 bedrifter og til sammen i underkant av 2900 ansatte. Bedriftene i parken omsetter for 15 milliarder kroner, med en eksport på 9,4 milliarder kroner (2022-tall). Det gjør Rana kommune til Nord-Norges største eksportkommune målt i fastlandseksport.

Bedriftene i Mo Industripark utgjør en industriklynge med en unik faglig bredde. Kjernen i industriparken er kraftkrevende industri, og det har blitt bygd opp en rekke store leverandørbedrifter og kompetansemiljøer rundt prosessindustrien. Forverringer i rammebetingelsene for den kraftkrevende industrien kan dermed få store konsekvenser og ringvirkninger langt ut over de direkte berørte bedriftene.

Sammendrag

Overordnet merker vi oss at flere av de endringene som foreslås i Statnetts høringsnotat vil kunne slå svært negativt ut for kraftkrevende industri generelt, og for bedriftene på Helgeland og Mo Industripark spesielt. Vi har fått oversendt beregninger som viser at enkeltbedrifter kan få en dobling av sine nettatariffer. Det vil i så fall innebære en betydelig forverring av rammebetingelsene for viktige hjørnesteinsbedrifter i Mo i Rana, med potensielt omfattende konsekvenser for kommunen, regionen og landsdelen.

Det er enkelt å slutte seg til målsettingene om en mer effektiv utnyttelse av strømmettet, og det er stort behov for økte investeringer i nett i årene som kommer. Samtidig må samfunnet også ha med en vurdering av konsekvenser for andre langsiktige samfunns mål som sysselsetting, bosetting i hele landet, grønn omstilling og eksportinntekter.

Oppbyggingen av industrisamfunn i hele landet, i geografisk nærhet til områdene der krafta produseres, har sikret levedyktige samfunn i hele landet. Legitimiteten til kraftproduksjonen hviler på at befolkningen ser at kostnadene ved inngrep i naturen har en positiv side i form av inntektsgrunnlag.

Statnett foreslår innføring av kapasitetsledd og mulige svekkelser av redusert tariff til bedrifter med stort forbruk og høy brukstid (SFHB-bedrifter), og at dette kan gjøres på kort sikt, uten forskriftsendringer. Det bes om tilbakemelding på utforming av tariffene og nivå av tariffsatsene. Dette er forslag som etter all sannsynlighet vil treffe kraftkrevende industri i Mo Industripark i

stor grad, og vi ser med bekymring på en slik kraftig forverring av rammebetingelsene til industrien.

Det er også skissert opp forslag som skal utvikles videre. Vi stiller oss positive til at det vurderes innføring av reservasjonstariff, at det skal vurderes hvordan ordningen med anleggsbidrag skal forenkles og standardiseres. Derimot ser vi grunn til å advare mot å rokke ved metoden for energiledd, og å endre eller fjerne k-faktor-modellen (samlokaliseringsrabatten). Som vi forstår forslagene, vil disse særlig ramme industribedrifter i Nord-Norge, Helgeland og Mo Industripark.

Vi vil utdype dette i de følgende avsnittene.

Nærmere kommentarer til Statnetts forslag

Vi konsentrerer oss her til de delene av høringsnotatet som vi umiddelbart kan se vil påvirke bedrifter i Mo industripark.

Innføring av ekstra kapasitetsledd

Statnett foreslår innføring av et ekstra kapasitetsledd (lavere fastledd med innføring av kapasitetsledd), med tilsvarende reduksjon av fastleddet. For kunder tilknyttet sentralnettet direkte, vil dette åpenbart føre til høyere tariffregning. Vi forstår forslaget slik:

- Et fastledd som i dag, men med en lavere sats (128 kr/kW er foreslått, vs. 270 i dag)
- Et nytt kapasitetsledd, med en foreslått sats på 100 kr/kW, som vil gjelde likt for alle kunder og ikke gi tilgang til noen rabatt for størrelse eller k-faktor.

Vi legger til grunn at forslaget også vil føre til høyere priser for kunder tilknyttet regionalnettet, da kostnadene som nettselskapet deres må betale i kapasitetsledd i Statnetts utvekslingspunkt, må dekkes av sluttkundene deres til slutt. Ut fra Statnetts egne beregninger i høringsnotatet vil dette innebære en økning i tariffregningen for industrien samlet sett på 141 millioner kroner. Våre anslag viser at dette vil treffe enkeltbedrifter i Mo industripark svært hardt. Vi lar det være opp til den enkelte bedrift å eventuelt konkretisere dette.

Det argumenteres i høringsnotatet med at kapasitetsleddet skal fungere som «et prissignal basert på de langsiktige kostnadene for å etablere kapasitet i transmisjonsnettet», og de foreslår å basere den på en beregning av «langsiktig kapasitetskostnad» (LKK).

Dette er definert som bokført verdi av transmisjonsnettet delt på totalt maksimalt forbruk pluss total maksimal produksjon. Vi kan ikke gå god for at bokført verdi er en god indikator på langsiktig marginalkostnad for nett. Verdien vil ha en tendens til å bli høyere når nettet er nyere, altså rett etter at det er bygget. Det er ikke sikkert at det sammenfaller med lav kapasitet i nettet. Statnett gjør en veldig grov justering ved å foreslå en kapasitetstariff på 10 % av LKK, men det er ikke forklart hvorfor akkurat 10 % ble valgt.

Argumentene for innføringen av et ekstra kapasitetsledd virker uansett å hvile på en antakelse om at eksisterende industri kan redusere sin makslast, og at dette skal bidra til «lavere eller utsatt behov for investeringer i nettet». Vi vil minne om at Statnett forvalter en infrastruktur som skal legge til rette for bosetning, eksportindustri, arbeidsplasser og verdiskaping i hele landet. Selv om det er åpenbart at det blir mindre behov for investeringer i nettet om industri med behov for stor makslast blir lagt på is, vil jo dette på sikt ha svært alvorlige konsekvenser for mange lokalsamfunn.

Svekkelse av SFHB-rabatten

Statnett foreslår videre at det skal stilles krav til bedriftene om å stille fleksibel kapasitet tilgjengelig for å kunne kvalifisere til redusert tariff til store enkeltforbrukere. Det er vanskelig å vurdere hvordan dette vil slå ut, siden Statnett ikke gir detaljer om hvilke krav som vil stilles. I hvor stor grad det vil være mulig, skal vi la være opp til den enkelte bedrift å svare på.

Det er likevel viktig å få fram at store deler av tradisjonell kraftkrevende industri er avhengig av stabile leveranser av kraft. Det ligger i sakens natur at en reduksjon i kraftuttak må skje relativt raskt, om det skal bidra med reell fleksibilitet. Å stenge ned eller redusere produksjonen i enkelttimer eller dager kan være teknisk og personellmessig krevende å gjennomføre forholdsvis raskt i store deler av kraftkrevende industri som i utgangspunktet er avhengige av høy kapasitetsutnyttelse for optimaliserings- og effektiviseringsformål. Dette vil derfor også få store, og potensielt alvorlige, konsekvenser for industrien og lokalsamfunn.

Reservasjonstariff og anleggsbidrag

Forslagene om innføring av reservasjonstariff og endringer i anleggsbidrag kommenterer vi kort under ett.

Det er i dag i hovedsak gratis å stå med en reservasjon på krafttilgang hos Statnett. En bedrift som har reservert kapasitet kan ha fått tildelt mer kapasitet enn de egentlig trenger. Det kan også være at en bedrift har reservert kraft, uten at denne egentlig har markedsmessig grunnlag for drift, men som likevel reserverer i håp om at markedsforholdene skal endre seg innen de eventuelt mister reservasjonen. Dermed kan prosjekter som har lav sannsynlighet for gjennomføring hindre at prosjekter med høy sannsynlighet for gjennomføring får reservert kraft.

Selv om modenhetsskriteriene setter krav om fremdrift, så er ikke forretningsmessig realisme enkelt å beregne for eksterne. En pris for å sitte på en reservasjon vil kunne fungere som et godt prissignal. Vi tar ikke her stilling til nivået, men det vil være viktig å finne en balanse slik at dårlige forretningscase siles ut, men at seriøse aktører ikke avskrekkes fra å starte opp ny industri eller utvide eksisterende virksomhet.

Utformingen av anleggsbidrag er i dag preget av en for enkel forståelse av hva som er utløsende for behov for nettinvesteringer og ikke, slik Statnetts høringsnotat også påpeker.

Vi støtter derfor at det arbeides videre med disse tiltakene, og kommer eventuelt tilbake med kommentarer på konkretiseringer av dette.

Metoden for energiledd (marginaltapsledd)

Det diskuteres videre en utredning av marginaltapsleddet (ordningen med marginaltap i energileddet), med et ønske om å gjennomgå denne. Strømprisene i de ulike prisområdene har blitt mer forskjellige (økt spredning i prisene) de siste årene. Nord-Norge har til dels fått svært høye tapskoeffisienter, noe som historisk sett har påvirket nettariffene på en gunstig måte for industrien i landsdelen. Samtidig er effekten blitt dempet de siste årene, som følge av at det er innført tak på 35 øre/kWh på kraftprisen som ligger til grunn for beregningen av energileddet. Kraftprisene har også blitt lavere.

En avvikling av denne ordningen vil særlig påvirke forbrukere i Nord-Norge på en ufordelaktig måte, og kommer eventuelt på toppen av de øvrige kortsiktige endringene som diskuteres i Statnetts høringsnotat.

Det er et uttalt mål å forsterke kraftnettet i Norge, med sterkere forbindelser nord-sør. Vi mener det er viktig at produksjon av fornybar kraft bidrar til å støtte opp under arbeidsplasser der krafta produseres. Det er allerede i dag stor motstand mot utbygging av ny fornybar energi. Dersom lokalsamfunn ikke opplever at krafta kommer dem til gode i form av arbeidsplasser og inntekter, vil det bli svært lite utbygging i årene framover. På den andre siden kan man vel si at det i så fall reduserer behovet for investeringer i strømmettet, da kraftmangel vil føre til økte strømpriser og dermed nedlegging av flere bedrifter. Vi kan likevel ikke se at dette er samfunnsmessig ønskelig.

Samlokaliseringsrabatten (k-faktor)

En prismodell hvor geografisk nærhet til kraftproduksjonen teller med (k-faktoren), i høringsnotatet omtalt som «samlokaliseringsrabatten», bidrar til en sterkere geografisk kobling mellom kraftutbygging og arbeidsplasser. Det er positivt at denne videreføres inntil videre, men vi ser med bekymring på at det likevel uttrykkes et ønske om å svekke ordningen. Enkelt sagt, så bidrar samlokaliseringsrabatten til at produksjon av kraft kommer lokalsamfunn som avstår naturareal til gode. Svekkede rammevilkår for kraftkrevende industri i nærheten av der hvor produksjonen skjer, gir svekket legitimitet for utbygging av ny fornybar energi.

Samtidig er det ikke konkretisert hvilke endringer som eventuelt skal gjøres her, så vårt innspill i denne omgang vil måtte begrense seg til den prinsipielle tilnærmingen.

Oppsummering og overordnede betraktninger

Som vi har gjort rede for over, så vil flere av forslagene i Statnetts høringsnotat kunne få store negative konsekvenser for industrien, og særlig industri i Nord-Norge som nettopp har fordeler av å eksistere nært der kraftproduksjonen skjer. I realiteten blir store kostnader her veltet over på en rekke hjørnesteinsbedrifter. Vi har fått oversendt utregninger som viser at flere av bedriftene vil kunne få nær en dobling av tariffene. Det vil i så fall være snakk om store økte utgifter på enkeltbedrifter.

Statnett forvalter grunnleggende infrastruktur på vegne av samfunnet. Dette er infrastruktur som er ment å skulle legge til rette for vekst og utvikling i hele landet. Alle eventuelle endringer må vurderes opp mot samfunnets overordnede målsettinger.

SFHB-bedrifter (bedrifter med stort forbruk og høy brukstid) i Mo Industripark vil kunne møte betydelige utfordringer og økte kostnader med Statnetts foreslåtte tariffendringer. SFHB-bedrifter er i stor grad hjørnesteinsbedrifter der de er etablert, og investeringsbeslutninger er tatt med bakgrunn i gjeldende rammebetingelser og tariffing av nett. Det er eksempelvis et trekk ved smelteverk at de i mindre grad har mulighet til å justere effektuttaket raskt nok til at de kan utnytte innføring av slike prismekanismer, og enda mindre i en sånn grad at det vil kompensere for bortfall av SFHB-rabatten.

Manglende anerkjennelse av industriens betydning i fortid og framtid

Statnett begrunner endringene i tariffene med at det skal bygges ut mye nett i årene framover. Vi er enige i at det er viktig å legge til rette for økt nettkapasitet, og nyetableringer vil bidra til vekst og muligheter for mange lokalsamfunn. Samtidig ender en med disse forslagene i praksis opp med at det er eksisterende industri som får store deler av regningen for nytt forbruk som driver etterspørselen opp. Dette skjer samtidig som at det over år har blitt investert for lite i nettutbygging over mange år, jfr. Riksrevisjonens rapport fra mars 2025. I tillegg kommer det at

motstand mot nødvendig utbygging av ny fornybar kraft er sterk, som på sikt vil føre til økte strømpriser. Vi ønsker å minne om at SFHB-bedrifter har vært stabile kunder over lang tid, og ikke er årsak til denne nye kapasitetsutfordringen. Dersom industrien ender opp med en uforholdsmessig stor andel av regningen for framtidige behov, vil dette kunne føre til redusert industriell aktivitet i vår region og landsdel – med de store samfunnsmessige konsekvensene det har.

Store industrielle forbrukere har også investert i egen infrastruktur som reduserer belastningen på transmisjonsnettet. Disse faktorene må også hensyntas i en framtidig tariffmodell, dersom man skal bevare legitimiteten til systemet.

Eksisterende industri har behov for mer kraft i årene framover, blant annet for å kutte klimagassutslipp. Med store endringer i tarifferingen blir det krevende å planlegge investeringer framover i tid.

Forslag og innspill:

Med bakgrunn i det overstående ønsker vi å komme med følgende innspill:

- Industriens historiske rolle for stabilitet og langsiktighet må hensyntas i forslagene som kommer. Dagens ordninger for SFHB-bedrifter bør videreføres, eller erstattes av modeller som tar hensyn til industriens faktiske bidrag til samfunnet, nettet og kraftsystemet.
- Alle forslag må konsekvensutredes sånn at en får synliggjort hvordan disse påvirker industriens investeringsevne og lønnsomhet, og hvordan dette påvirker samfunnsøkonomien over tid. Slike utredninger må inkludere vurderinger av hvordan lokalsamfunn blir påvirket, da en del av forslagene ser ut til å få store konsekvenser.
- Statnett bør se på hvordan en kan få en mer rettferdig fordeling av nettkostnader, som inkluderer bidrag fra ny kraftproduksjon og nytt forbruk.

Frøde Johan Berg, verksdirektør, Elkem Rana

Knut Gullesen, administrerende direktør, Ferroglobe Mangan Norge

Svante Fielding, administrerende direktør, SMA Mineral

Bjørn Einar Ugedal, administrerende direktør, Mo Industripark

Kontaktinfo

Bjørn Ugedal, adm.dir. Mo Industripark AS

bjorn.ugedal@mip.no

91662445